

Grup 2 - Pobresa i exclusió (infància)

INFORME: RECURS DE NECESSITATS I ALGUNES PROPOSTES PRIORITÀRIES DE MILLORA - 2014	
OBJECTIU GENERAL DEL GRUP	Millorar el coneixement de les necessitats bàsiques dels menors d'edat en situació de pobresa i exclusió social de Girona, sobretot a partir dels efectes de la crisi econòmica (des del 2008). I proposar i promoure mesures per millorar la cobertura dels serveis o orientar possibles solucions.
ENTITATS MEMBRES DEL GRUP	AD ' Iniciatives Socials, Càritas Diocesana Girona, Creu Roja Girona, CIJP Sta. Eugènia (Salesians PES Girona), Cooperativa Suara SCCL, UGT Girona, Serveis Bàsics d'Atenció Social (SBAS) de l'Ajuntament.
OBJECTE DE L'INFORME	Presentar algunes mesures en forma de propostes prioritàries a tenir en compte a la ciutat de Girona, resultat del treball de diagnòstic del grup elaborat al llarg de l'últim any.
PRINCIPALS FONTS DE INFORMACIÓ QUANTITATIVA PEL DIAGNÒSTIC	<ul style="list-style-type: none"> - Enquesta sobre suficiència alimentària, elaborada pel Grup 2 del Consell l'últim trimestre del 2013. - Informe sobre beneficiaris d'ajuts alimentaris a Girona (menors d'edat de 0-18 anys) del curs 2013-2014 (Serveis Socials) - Memòria dels Serveis Bàsics d'Atenció Social (SBAS) de l'Ajuntament, 2012, 2013 i 2014 - Memòria dels Centres Oberts de Girona - Memòries de la resta d'entitats participants al grup i dels seus projectes corresponents, 2013 i 2014 (dades relatives al municipi de Girona) - Memòria de l'Oficina Municipal d'Habitatge, 2013, 2014. - Mapa de recursos de l'atenció a la infància i adolescència en situació de vulnerabilitat, elaborat pel grup a partir dels àmbits d'interès.
PRINCIPALS FONTS DE INFORMACIÓ QUALITATIVA PEL DIAGNÒSTIC (totes consultables a la "Publoteca" del web del Consell)	<ul style="list-style-type: none"> - Recull de les diferents valoracions resultat dels debats i les percepcions a les reunions del Grup 2, per part dels professionals que formen el grup. - Marc normatiu de la <i>Convenció sobre els drets dels infants</i> - Informe sobre la malnutrició infantil. 2013. Síndic de Greuges - Documents de l'Observatori de drets de la infància

BLOC 1. SUFICIÈNCIA EN NECESSITATS BÀSIQUES : ALIMENTACIÓ / SALUT / HABITATGE

PROBLEMÀTIQUES CLAU EN RELACIÓ A NECESSITATS BÀSIQUES

- El context de crisi i l'augment de la exclusió social i econòmica està comportant un empitjorament de les condicions de vida de les famílies. La manca d'ingressos estables, la manca de treball, la pèrdua de drets laborals, la reducció de drets i serveis de benestar social, està suposant, a curt termini —però també a llarg—, un augment i cronificació de la pobresa tant en termes quantitius com qualitius:
  - o Al municipi de Girona, de les persones ateses pels Serveis Bàsics d'Atenció Social aquest 2014 (6.561 persones = 4.873 famílies), un 25 % arriben al servei amb dificultats per cobrir les necessitats bàsiques de manera estable (alimentació, habitatge, consum energètic) i un 14 % arriben sense cap ingrés econòmic.
  - o Creix l'atenció des de serveis i recursos de primera necessitat: el Centre de Distribució d'Aliments (CDA), ha tingut un total de 7.321 usuaris acumulats (un total de 2.430 famílies) l'any 2014, això suposa 1.215 persones i 422 famílies més que l'any anterior.
  - o Respecte a beques de menjador s'han fet 849 informes socials per l'accés a les beques del Departament d'Ensenyament (137 més que el 2013) i 481 ajuts econòmics directes complementaris a la beca de menjador (150 més que el 2013).
  - o Pel què fa als ajuts d'urgència se'n varen atorgar 2.191 el 2014, (914 ajuts més que els tramitats l'any 2012).
- La impossibilitat o les dificultats de mantenir un habitatge digne (situacions com la pèrdua d'habitatge, amuntegament, manca de condicions d'habitabilitat, canvis constants de domicili buscant un preu accessible, deutes acumulats, etc.), genera uns efectes molt perjudicials sobre la vida de les persones i famílies: agreujament de les crisis familiars, Inestabilitat emocional (estrès, ansietat..), empitjorament de malaltia etc. S'afegeix també la pobresa energètica com una realitat cada dia més present en moltes llars i les dificultats existents fins ara es veuen agreujades.
  - o Al municipi de Girona, de les persones ateses pels SBAS aquest 2014 (6.561 persones = 4.873 famílies), s'estima que un 20 % viuen en habitatges compartits, habitacions llogades o acollits a casa d'un familiar. A més, un 26% d'aquestes persones ateses han canviat (2014) d'habitatge al menys 1 vegada, per haver-lo perdut o per necessitat de canviar a habitatge més assequibles.
- Els infants tenen garantit el dret a la sanitat. No obstant això, en termes específics, existeix una prevalença més alta a patir malalties i de manera més freqüents la població amb menys recursos. Uns exemples: l'obesitat infantil, que segons les dades (a nivell de Catalunya, Idescat) és del 17% en les llars pobres envers el 10% de les llars no pobres; o els problemes de salut mental que tenen més prevalença en famílies amb una situació socioeconòmica desfavorable.

EN RESUM

- Manca de recursos econòmics i/o la inestabilitat econòmica de moltes famílies, que dificulta :

- L'accés, total o irregular, a productes de primera necessitat (alimentació, roba i calçat, subministres llar)
- L'accés a un habitatge digne en el mercat ordinari i al seu manteniment.
- El manteniment de pautes alimentàries familiars i/o hàbits saludables adequats en el sí de la família.
- L'accés als serveis mèdics especialitzats privats (oculistes, dentistes etc.)

- Hi ha una percepció, per part dels professionals d'atenció social, que hi ha una **major inestabilitat emocional**, i un agreujament de les malalties de salut mental de les persones ateses pels diferents serveis. Això s'associa a un major nivell d'estrès entre la població i afecta directament als nens i nenes, que viuen en una situació d'angoixa i estrès. La cronificació de les situacions de pobresa i exclusió augmenta greument el risc de partir malaltia mental per part dels infants que hi viuen.

ALGUNES PROPOSTES I RECOMANACIONS PER GARANTIR, MILLORAR I/O COMPLEMENTAR ELS RECURSOS EXISTENTS

EN RELACIÓ A L'ALIMENTACIÓ I A ALTRES NECESSITATS BÀSIQUES

PROPOSTES PRIORITÀRIES

1. Continuar garantint els recursos necessaris per cobrir la demanda dels **Centres de Distribució d'Aliments**, com a mesura prioritària. Tenir en compte mesures i accions concretes per garantir una alimentació suficient i adequada (en varietat, i suficiència de fruita, verdura i proteïna) als menors d'edat. Impulsant o mantenint mesures específiques com:
  - previsió d' Incorporar "kits esmorzar" als CDA , tenint en compte que cal dotar d'aliments adequadament a les famílies en funció dels àpats i de les seves necessitats, per garantir que el kit sigui consumit per els i les menors.
  - Mantenir i promoure les formacions de cuina econòmica i saludable amb productes que ja es troben als CDA. Potenciant la participació i coordinant el procés de derivació des dels diferents recursos i serveis socials.
  - Mantenir el sistema de puntuació dels CDA per bonificar d'alguna manera a les famílies amb fills adolescents (ja que solen menjar més quantitat).
  - Finançar "kits de berenar saludables" (garantir la fruita) als Centres Oberts o d'altres serveis/espais socioeducatius de tardes (per ex: Centre Obert infantil i juvenil de Sta. Eugènia, que ha fet prova pilot de donar berenars saludables 1 tarda a la setmana)
2. **Continuar facilitant l'accés al 100% de les beques menjador** de les famílies amb més dificultats.
3. Identificar i conèixer millor els hàbits dels **adolescents de secundària** que surten del centre a les 15:00 h. i que no dinen als menjadors escolars, per poder valorar amb més precisió les mancances i els dèficits alimentaris. **Estudiar la necessitat d'implementació de mesures per pal·liar la manca de serveis de menjador als centres de secundària.** Seguir algunes experiències pilot de Creu Roja a 2 centres de secundària de Salt.

ALTRES PROPOSTES

- Coordinar recursos i serveis de l'àmbit social, de la salut i la educació de la ciutat, per disposar de més informació i contrastada
- Fomentar la implicació de les escoles que tenen cuina pròpia amb projectes educatius relacionats amb el menjar: esmorzars i berenars saludables a l'escola
- Promoure i garantir l'aprofitament del menjar que ja hi ha a l'escola: potenciar iniciatives de malbaratament zero.
- Potenciar mercats de l'intercanvi de roba i calçat i els espais de costura comunitaris als barris. Impulsant campanyes de robbers comunitaris als barris i donacions de roba en bon estat de segona mà

EN RELACIÓ A LA SALUT

PROPOSTES PRIORITÀRIES

1. Valorar la necessitat de impulsar i garantir un programa de revisions mèdiques periòdiques a les escoles, seguint l'exemple de les revisions en salut bucodental, que estan funcionant bé.
2. Implicació associacions de professionals i entitats especialitzades per l'impuls de convenis que facilitin l'accés o adquisició d'aparells específics (ulleres, pròtesis, audiòfons etc.), garantint ajudes o descomptes per aquest tipus de material.
3. Potenciar i coordinar protocols o circuits d'actuació i relació entre els agents socials/educatius detectors i les entitats sociosanitàries especialitzades.
4. Impulsar un programa de salut comunitària que puguin incidir en el suport a famílies i persones en situació de crisi per enfortir la salut emocional, seguint l'exemple de projectes com el Àmbar (Consell - Ajuntament) o el Ubuntu (Càritas)

5. Garantir i ampliar ajuts econòmics específics en temes de salut a les famílies amb infants amb més dificultats

EN RELACIÓ A L'HABITATGE

PROPOSTES PRIORITÀRIES

Malgrat no és l'eix de treball del grup, pensem que cal incidir en l'estabilitat i la qualitat de l'habitatge ja que és una de les variables que més afecta la qualitat de vida dels infants. Apuntem propostes generals:

1. Fer del dret a l'habitatge una prioritat clara de la política municipal.
2. Continuar treballant amb les companyies de subministraments d'aigua i llum per garantir que aquestes assumeixin els impagaments de les famílies amb més dificultats, i que no sigui només l'Ajuntament qui n'hagi d'assumir-los.
3. Apostar pel compliment dels objectius de la Taula de Coordinació local pel Dret a l'Habitatge de Girona
4. Seguir treballant per la promoció del lloguer social, el servei de intermediació hipotecària i altres dispositius existents que treballen per garantir el dret a l'habitatge.
5. Apostar per l'adquisició de més pisos del parc municipal d'habitatges de inclusió social, per a destinar-los al lloguer social.
6. Potenciar formacions i acompanyament a les famílies en temes de gestió de la llar i estalvi energètic.

BLOC 2 . NECESSITATS SOCIOEDUCATIVES

PROBLEMÀTIQUES CLAU EN RELACIÓ A NECESSITATS SOCIOEDUCATIVES

- És una hipòtesis més que contrastada que el nivell socioeconòmic de les famílies està directament relacionat amb el nivell d'èxit escolar dels fills/es. Un dels efectes de la cronificació de la pobresa en les famílies, doncs, podem preveure que serà l'augment del fracàs escolar, i les repercussions d'això en la vida jove i adulta: augment del nombre de joves en situació de no estar en procés ni de formació ni d'ocupació, joves i adults sense formació i amb més dificultats d'accés al mercat laboral actual, i futur, persones amb menys competències per ser autònomes en aquesta societat, cada vegada més complexa.
  - ➔ Al municipi de Girona, de les **persones ateses pels Serveis Bàsics d'Atenció Social** aquest passat 2014 (6.561 persones = 4.873 famílies), un **49% arriba al servei amb ingressos insuficients per cobrir les necessitats secundàries lligades a temes de salut i educació lligades al desenvolupament personal (exemple salut dental, lleure, extraescolars etc.)**. En relació al rendiment escolar, hi ha 754 menors en edat d'escolarització obligatòria: d'aquests, un 58 % es valora que tenen un rendiment no adequat, i un 25% dels nens atesos en edat escolarització obligatòria fan absentisme.
  - ➔ S'han atès al *Girona Actua* 2014: 167 joves d'entre 16 i 29 anys (d'aquests, 84 tenen entre 16 i 20 anys). El nombre de persones ateses sense GES és del 32%.
- Actualment la participació a les activitats extraescolars està essent una de les variables segregadores en els itineraris formatius i educatius dels infants i joves. Ens trobem una oferta privada (o pública) però de difícil accés per a les famílies amb dificultats socioeconòmiques, que sol titular uns coneixements curriculars (música, idioma, ...), mentre que la oferta més accessible sol ser més compensatòria o generalista. Malgrat això, cal dir també que hi ha una bona oferta d'educació en el lleure i lúdica a Girona, i de fàcil accés i proximitat per a les famílies.
- Un dels riscos de la digitalització global, i de la metodologia escolar, en particular, és com accedeixen els infants de famílies pobres en aquest món. L'accés a Internet no està garantit per a tots els infants, joves i les seves famílies, o no amb la facilitat que pot necessitar avui en dia un jove per seguir el currículum escolar.
- Disminució de la cobertura dels serveis d'atenció a l'educació especial del Departament d'Ensenyament, i dispositius de suport.

ALGUNES PROPOSTES I RECOMANACIONS PER GARANTIR, MILLORAR I/O COMPLEMENTAR ELS RECURSOS EXISTENTS

EN RELACIÓ A LES NECESSITATS SOCIOEDUCATIVES

PROPOSTES PRIORITÀRIES

1. Impulsar una comissió específica de ciutat amb representants del Departament d'Ensenyament, dels Serveis Socials i Educatius de l'Ajuntament i representants d'entitats socioeducatives del tercer sector, per establir una estratègia conjunta (seguint l'exemple d'experiències comunitàries positives que es porten a terme en alguns barris). Per millorar la coordinació de les activitats i per reforçar la col·laboració i la implicació dels centres amb els dispositius i recursos d'atenció i reforç extraescolar:

- Coordinar mesures per aprofitar les instal·lacions dels centres educatius en horaris extraescolars. Estudiar que els centres de secundària i primària poguessin cedir els seus equips informàtics a les tardes, per tal de que els infants i joves les poguessin utilitzar per fer els deures o accions de reforç. Ex: el projecte Taller d'Èxit escolar de Pont major es fa a les instal·lacions de l'institut Narcís Xifra, això es podria mirar d'extrapolar a altres centres educatius, o altres similars a la ciutat.

2. Fomentar els recursos de formació adulta, ampliant i promovent noves sessions als barris que potenciïn itineraris formatius especialitzats prioritzant persones adultes amb fills així com la demanda d'alfabetització bàsica d'adults. Tenint en compte que hi ha una relació molt directa entre el nivell de formació dels pares i l'èxit escolar dels fills/es.

3. Incrementar la dotació econòmica de beques per a material escolar i a activitats de lleure, paral·lelament a la promoció de les iniciatives de reutilització i reciclatge de llibres text i material escolar compartit a les escoles.